

Lisätietoja:
Pirjo Ylöstalo, puh. 020 634 1390, etunimi.sukunimi@kela.fi

08.03.2011

ASUMISTUENSAAJIEN VUOKRANYLITYKSIIN TOIMEENTULOTUKEA

KELA MAKSOI ASUMISTUKIA 1,2 MRD. EUROA VUONNA 2010

Kela maksoi asumistukia 1 214,5 milj. euroa vuoden 2010 aikana. Kasvua edelliseen vuoteen oli 7 %. Taloustilanteen aiheuttaman työllisyyden huononemisen seurauksena asumistukien maksatus on kahtena peräkkäisenä vuotena kasvanut reilusti. Asumistukea saaneita perheitä tai ruokakuntia oli vuoden lopussa 498 000. Henkilöitä tukien piirissä oli yhteensä 661 300. Yleistä asumistukea maksettiin 530 milj. euroa, siitä hieman alle puolet lapsiperheille. Yleisen asumistuen osuus maksetuista oli yhä suurin, 44 %. Osuus on kuitenkin pienentynyt yli 15 prosenttiyksikköä vuodesta 1994, jolloin etuus siirtyi Kelan hoidettavaksi. Eläkkeensaajan asumistuen osuus sen sijaan on vastaavana aikana kasvanut neljänneksestä kolmasosaan. Sitä maksettiin 393 milj. euroa. Myös opintotuen asumislisän osuus on kasvanut vajaaseen neljäsosaan. Sen rahamäärä oli 274 milj. euroa. Sotilasavustuksen asumisavustuksen rahamäärä oli 17 milj. euroa, runsas 1 % maksetuista asumistuista.

YLEISTÄ ASUMISTUKEA SAANEILLA NORMINELIÖVUOKRAN YLITYKSET VÄHENIVÄT 2010

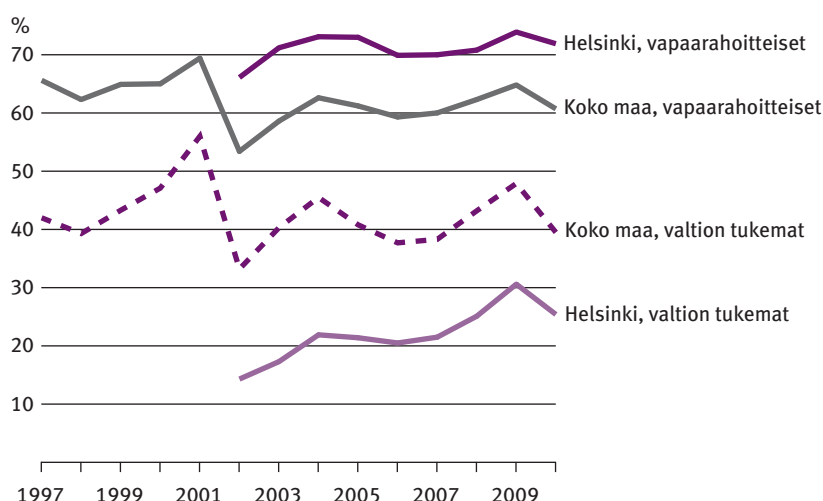
Yleisen asumistuen moninaiset tuen laskentaan vaikuttavat tekijät ovat herättäneet keskustelua, ja toimeentuloturvan kehittämistä pohtineen Sata-komitean tavoitteena olikin yksinkertaistaa perusteita. Uudistus jäi toistaiseksi toteuttamatta, koska finanssikriisin aiheuttaman taloustaantumien oloissa rahoituksesta ei vielä voitu sopia. Tuen määrään vaikuttavat asumismenojen lisäksi ruokakunnan koko, tulot sekä asunnon sijaintipaikkakunta, varustetaso, ikä ja neliöt.

Tuen perusteeksi enintään hyväksyttävien asumismenojen eli niin sanotun normineliövuokran ylittäviä asumismenoja oli vuoden lopussa puolella vuokra-asunnossa asuneista ruokakunnista (osa-asunnot ja vailla keskuslämmitystä olevat vuokra-asunnot eivät

ole mukana laskennassa). Keskimääräinen ylitys koko maassa oli 2,10 euroa neliötä kohden. Valtion tukemissa vuokra-asunnoissa asuvia ruokakuntia oli puolet, heistä 40 %:lla vuokramenot ylittyivät. Keskimääräinen ylitys oli 1,20 euroa neliötä kohden. Sen sijaan vapaarahoitteisissa asunnoissa asuvista jopa 60 %:lla vuokramenot ylittyivät ja keskimääräinen ylitys oli 2,70 euroa neliötä kohden.

Vuokramenojen ylitystapausten osuudet ovat kautta vuosien olleet suuremmat vapaarahoitteisissa kuin valtion tukemissa asunnoissa sekä koko maan tasolla että Helsingissä. Ruokakunta joutuu maksamaan ylityksen itse tai hakemaan siihen toimeentulotukea.

Kuvio 1. Yleinen asumistuki 1997–2010: valtion tukemien ja vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen neliövuokranormin ylitystapausten¹ osuudet

¹Koskee vain asuntoja, jotka ovat kokonaan ruokakunnan käytössä ja joissa on keskuslämmitys, osa-asunnot ja vailla keskuslämmitystä olevat eivät ole mukana.

Kuntaryhmän muutos vuonna 2002, Helsinki omana kuntaryhmänään

Normineliövuokran ylitystapausten osuudet ovat vuonna 2010 kääntyneet laskuun. Suotuisaan suuntaukseen on osaltaan vaikuttanut vuodelle 2010 tehty yleisen asumistuen hyväksyttävien enimmäisasumismenojen korotus 0,51 eurolla kuukaudessa neliötä kohden. Vuokranormin korotus perustui tuensaajien jo toteutuneeseen keskivuokran muutokseen edellisen vuoden ajalta. Toteumalaskelma vuonna 2010 osoittaa nousun olleen alhaisempi, 0,34 euroa neliötä kohden. Valtion tukemissa asunnoissa vuokrien nousua on hillinnyt niiden pääomakustannusten sitominen inflaatiotason muutokseen. Asumistuen normien korotus ei siten näytä menevän ainakaan välittömästi suoraan vuokriin.

Myös vuonna 2002 vuokranylitysten osuus laski. Tuolloin perusteita parannettiin ja Helsinki erotettiin muusta pääkaupunkiseudusta omaksi kuntaryhmäkseen. Vuosina 2003 ja 2004 enimmäisasumis-

menojen vuokrakehitystä vastaavia korotuksia ei tehty ja ylitysten osuus kasvoi. Vuosien 2005 ja 2006 korotukset ovat vaikuttaneet ylitysten osuuden vähenemiseen.

Eläkkeensaajan asumistuessa asumismenojen ylityksiä on harvemmin. Niitä oli vuonna 2004 runsaalla viidenneksellä 168 600 tuensaajasta. Vuoden 2010 lopussa ylityksiä oli runsaalla neljänneksellä, kun saajien määrä oli noussut 179 300 eläkeläiseen.

Tuensaajien asumismenojen ylitykset eivät näytä kuitenkaan oleellisesti vähenevän, sillä vapaarahoitteisissa asunnoissa asuminen on yleistynyt. Kohtuuhintaisten valtion tukemien, niin sanottujen ARA- asuntojen saatavuus on sosiaaliviranomaisille suunnatun kyselyn perusteella ollut niukkaa (Heinonen H-M. Asumismenojen huomioon ottaminen ... 2009. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 73, 2010). Myös ympäristöministeriön teettämän selvityksen mukaan valtion tukemien 403 370 ARA-vuokra-asunnon rajoitusten asteittainen poistaminen voi vaikuttaa paikallisiin asuntomarkkinoihin. Suurin osa kohteista on kuntien omistuksessa. Vuoden 2009 loppuun mennessä rajoituksista vapautuneista 62 400 asunnosta merkittävä osa on muutettu omistusasunnoiksi ja lähes markkinahintaisiksi vuokra-asunnoiksi. Vuosina 2010–2020 rajoitusten poistuman arvioidaan olevan 39 200 tavallista ARA-vuokra-asuntoa. Ne voidaan myydä tai vuokrata vapaasti. Arviot tulevasta käytöstä kunnissa viittaavat selvityksen mukaan asuntojen säilyttämiseen vuokra-asuntoina (Mäki-Fränti P. ja Laukkanen T. ARA-vuokratalokanta murroksessa. Suomen ympäristö 24/2010).

Aiemmin rajoituksista vapautuneiden ARA-vuokra-asuntojen muuttaminen omistus- tai markkinahintaisiksi vuokra-asunnoiksi saattaa heikentää asumistuensaajien mahdollisuuksia hankkia perheen tarpeisiin sopivia kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja. Tosin rajoitusten poistumisen jälkeen tyhjillään olevien asuntojen määrä oli vähentynyt. Kasvukeskuksissa sijaitsevia asuntoja oli vapautettu rajoituksista vain vähän ja erityisin perustein.

ASUMISTUEN SAAJAT HAKEVAT VUOKRANYLITYKSIIN TOIMEENTULOTUKEA

Kelan ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) yhteisten asumistukien ja toimeentulotuen päällekkäisyyttä koskevien tutkimusrekistereiden mukaan erityisesti yleisen asumistuen ruokakunnat hakevat toimeentulotukea. Yleisen asumistuen ruokakunnat ovat usein yksin asuvia ja työttömiä. Työmarkkinatukea saaneista henkilöistä noin 30 % sai yhtä aikaa myös asumistukea ja toimeentulotukea. Asumistuen ja toimeentulotuen samanaikainen saaminen on vuodesta 2000 kasvanut runsaat 2 %. Vuonna 2009 molempia tukia yhtä aika saaneita ruokakuntia oli 70 000. Se oli kuitenkin alle puolet ruokakunnista.

Eläkkeensaajan asumistuen ja opintotuen asumislisän saajat joutuvat melko harvoin turvautumaan toimeentulotukeen. Yhtä aikaa molempia tukia saaneita eläkeläisiä oli 2009 noin 11 000 ja opiskelijoita 4 700.

Taulukko 1. Asumistukea ja toimeentulotukea yhtä aikaa saaneet perheet/ruokakunnat 2000–2009

	Yleinen asumistuki, saajat lkm	Samaan aikaan toimeen- tulotuki %	Eläkkeen- saajan asumistuki, saajat lkm	Samaan aikaan toimeen- tulotuki %	Opintotuen asumislisä, saajat lkm	Samaan aikaan toimeen- tulotuki %
2000	170 500	39,9	154 600	5,3
2006	148 400	40,3	165 600	5,1	147 300	2,5
2008	137 300	42,6	169 000	6,4	152 500	2,3
2009	158 200	44,1	171 600	6,4	162 800	2,9

Samaan aineistoon perustuvassa Pertti Honkasen tutkimuksessa todettiin pienituloisten kotitalouksien hakevan toimeentulotukea usein asumismenoihin, kun asumismenot ylittävät yleisen asumistuen normit. Tiukkojen tulorajojen ohella ne lisäävät toimeentulotuen tarvetta ja siitä riippuvuutta (Honkanen P. Asumiskustannukset toimeentulotuessa. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 72, 2010).

Taulukko 2. Asumistuen saajien asumismenot ja asumistuki tammikuussa 2011

	Ruokakunnat/ saajat lkm	Asumismenot keskimäärin e/kk	Asumistuki keskimäärin e/kk	Asumistuen osuus asumismenoista %
Yleinen asumistuki	163 794	506,1	259,3	51,2
Eläkkeensaajan asumistuki	177 374	394,6	180,7	45,7
Opintotuen asumislisä	157 546	320,7	190,2	59,3
Sotilasavustuksen asumisavustus	6 922	365,4	256,1	70,1